

Program Interreg EUROPA ŚRODKOWA

Podręcznik składania wniosków - Czwarty nabór

Załącznik I:

**Koncentracja tematyczna czwartego
naboru:**

Siedem tematów

Uwaga: Tłumaczenie ma charakter pomocniczy.

W programie obowiązują dokumenty w języku angielskim.

Wprowadzenie do wybranych tematów do czwartego naboru i ich wkład w realizację odpowiednich priorytetów i celów szczegółowych

Załącznik I zawiera informacje o koncentracji tematycznej czwartego naboru wniosków, który ogranicza się do siedmiu tematów. Dla każdego wybranego programu przedstawiono wkład w realizację celów szczegółowych (CS) programu, wyzwania z nimi związane oraz oczekiwane wyniki.

Poniższa tabela przedstawia powiązania siedmiu tematów z odpowiednimi osiami priorytetowymi i CS. Należy zwrócić uwagę na fakt, iż czwarty nabór ogranicza się do wniosków związanych z CS wymienionymi poniżej.

Temat/klaster tematyczny	Priorytet	Cel szczegółowy
I. Przemysł 4.0/zaawansowana produkcja	1	1.1 Poprawa trwałych powiązań pomiędzy podmiotami systemów innowacji w celu wzmocnienia regionalnej zdolności do innowacji w Europie Środkowej
II. Przedsiębiorczość społeczna	1	1.2 Poprawa umiejętności oraz kompetencji przedsiębiorczych w celu rozwijania innowacji gospodarczych i społecznych w regionach Europy Środkowej
III. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w miastach	2	2.1 Rozwijanie i wdrażanie rozwiązań w celu zwiększenia efektywności energetycznej oraz wykorzystania energii odnawialnej w infrastrukturze publicznej
IV. Mobilność niskoemisyjna oraz jakość powietrza w miastach	2	2.3 Poprawa zdolności związanych z planowaniem mobilności w miejskich obszarach funkcjonalnych w celu zmniejszenia emisji CO ₂
V. Dostosowanie się do zmian klimatu oraz zapobieganie zagrożeniom	3	3.1 Poprawa zintegrowanych zdolności zarządczych w zakresie środowiska w celu ochrony oraz zrównoważonego użytkowania dziedzictwa przyrodniczego i zasobów
VI. Zagrożone dziedzictwo kulturowe (miejsca i budynki)	3	3.2 Poprawa zdolności do zrównoważonego użytkowania dziedzictwa kulturowego i zasobów
VII. Dostępność dla regionów peryferyjnych i granicznych do sieci/węzłów TEN-T oraz CNC	4	4.1 Poprawa planowania i koordynacji regionalnych systemów transportu pasażerskiego dla lepszych połączeń z krajowymi i europejskimi sieci transportowych

I. Przemysł 4.0/Zaawansowana produkcja

Temat wnosi wkład w realizację CS 1.1 „Poprawa trwałych związków pomiędzy podmiotami systemów innowacji w celu wzmocnienia regionalnej zdolności do innowacji w Europie Środkowej”.

Koncentracja tematyczna

Koncentracja tematyczna czwartego naboru w CS 1.1 dotyczy **Przemysłu 4.0 oraz Zaawansowanej produkcji**. Oczekuje się, że projekty podejmą wyzwania związane z transformacją i zwiększającą się złożonością systemów produkcyjnych, z efektywnym wykorzystaniem postępów w nauce i inżynierii, które stwarzają nowe możliwości dla producentów i ze stosowaniem na dużą skalę nowych technologii w komercyjnych zastosowaniach produkcyjnych. Dla Europy Środkowej jest to istotny temat, ponieważ ten obszar funkcjonalny charakteryzuje się silnym przemysłem wytwórczym, który obecnie musi nadążać za trendami technologicznymi oraz koncepcjami digitalizacji (takimi jak Internet, duże ilości danych oraz programowanie w chmurze, drukowanie 3D oraz technologie projektowe, sztuczna inteligencja lub zaawansowana robotyka).

W związku z wykorzystaniem istniejących wyników, zidentyfikowano dziewięć projektów Interreg CE mających bezpośredni i istotny wkład w ten temat i wymieniono je na końcu tego dokumentu. Poruszają go z innych i uzupełniających się perspektyw oraz koncentrują się na różnych wyzwaniach związanych z wyżej wymienionymi obszarami technologicznymi, np.

- Stymulowanie powiązań i zdolności pomiędzy odpowiednimi podmiotami technologii i innowacji w zakresie inteligentnej inżynierii oraz szybkiego prototypowania,
- Poprawa w zakresie przyjmowania przez MŚP zaawansowanych technologii produkcji, procesach z dziedziny mikro- i nanotechnologii oraz materiałów,
- Niwelowanie luk dotyczących usług oraz umożliwienie dostępu do usług technologicznych na wysokim poziomie dla MŚP z Europy Środkowej
- Testowanie ponadnarodowych zaawansowanych programów kwalifikacji produkcyjnych oraz rozwiązań w zakresie crowdfundingu,
- Wspieranie obsługi procesów w przedsiębiorstwach produkcyjnych, itp.

Wyzwania

Europa Środkowa staje przed istotnymi rozbieżnościami dotyczącymi regionalnej innowacji. „Wyspy innowacji” zlokalizowane wokół aglomeracji lub w zachodnich obszarach pośrednich zostały utworzone dzięki dobrze działającym systemom innowacji, charakteryzującym się silnymi powiązaniem między ich uczestnikami. Jednak kilka z nich, w większości regiony i obszary wiejskie lub peryferyjne, charakteryzują się niskim poziomem B&R oraz słabymi powiązaniem, skutkującymi niewystarczającym transferem technologii i problemami w dostępie do wyników B&R oraz finansowania innowacji, szczególnie w przypadku MŚP. Dynamika regionów i ich powiązań za pośrednictwem sieci to możliwości w ramach procesu globalizacji Agenda Terytorialna 2020).

Istnieje duży i w większości niewykorzystany potencjał współpracy ponadnarodowej dla usprawnienia wdrażania struktur wsparcia i działań służących poprawie wyników regionalnych ekosystemów innowacji w obszarze zaawansowanej produkcji i Przemysłu 4.0. W celu poprawy zdolności do innowacji i cyfryzacji, zwiększając w ten sposób produktywność MŚP w regionach Europy Środkowej konieczne jest dalsze opracowanie instrumentów dla rozwoju opartego na lokalizacji oraz innowacjach.

Ponieważ rozwój innowacji i technologii jest wynikiem skomplikowanego ogółu relacji pomiędzy kluczowymi podmiotami regionalnych systemów innowacji (w ramach RIS3), konieczne są silniejsze powiązania w obrębie regionów i pomiędzy nimi, a także masa krytyczna podmiotów innowacyjnych (w szczególności przy zastosowaniu podejścia potrójnej lub poczwórnej helisy) w celu poprawy zdolności do innowacji. Powinno to jeszcze bardziej usprawnić transfer wiedzy i technologii między kluczowymi podmiotami systemów innowacji, aby zbliżyć innowacje do rynku oraz ostatecznie przyczynić się do wzrostu opartego na innowacjach na poziomie regionalnym i zmniejszyć dysproporcje.

W tym kontekście system innowacji ma być rozumiany jako „sieć instytucji w sektorach publicznych i prywatnych, których działania i interakcje inicjują, importują, modyfikują i rozpowszechniają nowe technologie (por. Freeman, 1987). Podmioty systemu innowacji obejmują interesariuszy z sektora badań i przedsiębiorstw, decydentów oraz władze publiczne.

Ramy polityki

Temat przemysłu 4.0 oraz zaawansowanej produkcji odzwierciedla znaczenie przemysłu w Europie Środkowej, w szczególności w sektorze produkcyjnym oraz duże zainteresowanie współpracą w ramach tego tematu i powiązanych z nim wyzwań wśród podmiotów innowacji w Europie Środkowej.

Projekty koncentrujące się na przemyśle 4.0 oraz zaawansowanej produkcji finansowane w ramach CS 1.1 w pierwszym i drugim naborze składają się z największych klastrów tematycznych o najwyższym strategicznym znaczeniu, np. przyczynianie się do Europejskiej Strategii Wdrażania Kluczowych Technologii Wspomagających (KET) zgodnie z opisem w Komunikacie „Europejska Strategia w dziedzinie Kluczowych Technologii Wspomagających - Droga do wzrostu i miejsc pracy” (2012)¹. KET są uważane za główną politykę przemysłową, ponieważ zapewniają one podstawę dla innowacji w całym szeregu branż i, jeżeli są właściwie wykorzystane, mogą odwrócić tendencję spadkową w produkcji i stymulować wzrost i miejsca pracy. Znaczenie KET dla europejskiej przyszłości przemysłowej jest dalej powtórzony w Komunikacie dotyczącym polityki przemysłowej „Silniejszy Przemysł Europejski na rzecz Wzrostu i Ożywienia Gospodarczego” (2012)² oraz „Na rzecz Europejskiego Renesansu Przemysłowego” (2014)³.

¹ COM(2012) 341 final, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0341:FIN:EN:PDF>

² COM(2012) 582 final, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0582:FIN:EN:PDF>

³ COM(2014) 14 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0014&from=EN>

Oczekiwane wyniki

Współpraca transnarodowa między sektorami przemysłu, które są obszarami priorytetowymi dla technologii w Europie Środkowej, pomoże wzmocnić regionalne zdolności do innowacji i przyczyni się do lepszego wdrażania regionalnych strategii inteligentnej specjalizacji.

Ponadnarodowe i umiędzynarodowione regionalne sieci i klastry pomogą w promowaniu transferu technologii oraz opracowywaniu i wdrażaniu nowych usług wspierających innowacje w przedsiębiorstwach. Trwałe związki pomiędzy regionalnymi ekosystemami przyczynią się do zwiększenia regionalnej konkurencyjności oraz elastyczności. Zacieśnienie współpracy pomiędzy kluczowymi podmiotami RIS poprawi dostęp do wyników badań, stymulując w ten sposób dalsze inwestycje w innowacje.

Główny przewidywany rezultat można podsumować jako: *„Zacieśnione i trwalsze związki podmiotów w systemach innowacyjnych osiągnięte dzięki współpracy ponadnarodowej wzmocniają zdolności do innowacji w regionach Europy Wschodniej”*.

II. Przedsiębiorczość społeczna

Temat ten wnosi wkład w realizację CS 1.2 „Poprawa umiejętności oraz kompetencji przedsiębiorczych w celu rozwijania innowacji gospodarczych i społecznych w regionach Europy Środkowej”.

Koncentracja tematyczna

Koncentracja tematyczna CS 1.2 dotyczy **przedsiębiorczości społecznej**. Potencjał przedsiębiorczości społecznej nie jest w pełni wykorzystany ze względu na brak umiejętności oraz słabo rozwinięty ekosystem o fragmentarycznych i niestabilnych strukturach wsparcia. Jednocześnie w Europie Środkowej występuje pewne zróżnicowanie. W związku z tym, celem jest wzbogacenie, poprawa i wykorzystanie produktów i rezultatów, które zostały opracowane i osiągnięte w ramach projektów pierwszego i drugiego naboru (wymienionych na końcu niniejszego dokumentu) w celu:

- Zapewnienia lepszego wsparcia dla istniejących przedsiębiorstw społecznych;
- Wspierania tworzenia nowych przedsiębiorstw społecznych; oraz
- Poprawy całej polityki oraz ram wsparcia dla sektora gospodarki społecznej.

W związku z wykorzystaniem istniejących wyników, zidentyfikowano pięć projektów Interreg CE mających bezpośredni i istotny wkład w ten temat. Koncentrują się one na kompetencjach technologicznych oraz społecznej zdolności do innowacji przedsiębiorstw społecznych integrujących przez pracę, na opracowywaniu odpowiednich rozwiązań w zakresie rozwijania umiejętności, na mentoringu i tworzeniu sieci przedsiębiorstw społecznych, na podnoszeniu umiejętności przedsiębiorców w zakresie odpowiedzialnych innowacji oraz na wzmacnianiu zdolności w zakresie społecznej zdolności do innowacji i wspieraniu sukcesji przedsiębiorstwa w Europie Środkowej.

Wyzwania

Zmiany demograficzne i kwestie migracji wpływają na rynek pracy w całej Europie Środkowej. Jest to szczególnie widoczne w regionach, w których zmniejsza się liczba ludności oraz występują związane z tym zjawiskiem efekty drenażu mózgow (obszary peryferyjne i wiejskie), tym samym pogarszając konkurencyjność (Agenda Terytorialna 2020). Regiony peryferyjne są obszarami marginalizowanymi lub terenami trudnodostępnymi, które oferują słabe możliwości zatrudnienia i cierpią z powodu odpływu ludności.

Temat społecznej innowacji i przedsiębiorczości społecznej jest wysoce istotny, jednak jego wdrożenie w Europie Środkowej wciąż stanowi wyzwanie. Społeczne innowacje składają się z nowych pomysłów (produktów, usług i modeli), które jednocześnie spełniają potrzeby społeczne (bardziej skuteczne niż alternatywne odpowiedniki) oraz tworzą nowe relacje społeczne lub współpracę.⁴ Rozwój innowacji społecznej jest utrudniony ze względu na niewystarczającą wiedzę sektora, ograniczone wsparcie dla działań oddolnych i przedsiębiorczości społecznej, słabe rozpowszechnianie i ograniczone zwiększenie dobrych praktyk, jak również niewystarczająco rozwinięte metody wykorzystywane do oceny wpływu.⁵

Ponadto, należy sprostać ważnym wyzwaniom społecznym (bezrobocie, migracja) w celu poprawienia integracji docelowych grup osób w niekorzystnej sytuacji i osób potrzebujących poprzez wspieranie rozwoju kapitału ludzkiego oraz gospodarki społecznej w Europie Środkowej. Ma to szczególne znaczenie na odległych obszarach oraz w regionach znajdujących się w trudnej sytuacji. W tym kontekście przedsiębiorcy społeczni pełnią ważną rolę innowatorów, sił napędowych w obszarze integracji społecznej i operatorów w gospodarce społecznej wywierających pozytywny społeczny wpływ. Przedsiębiorcy społeczni mogą stymulować innowacje społeczne i transformację w różnych dziedzinach, takich jak edukacja, zdrowie, środowisko i rozwój przedsiębiorczości.

W tym kontekście przedsiębiorczość społeczna ma być rozumiana jako „wykorzystanie technik przez przedsiębiorstwa typu start-up i innych przedsiębiorców do opracowywania, finansowania i wdrażania rozwiązań dotyczących problemów społecznych, kulturowych lub środowiskowych”⁶.

⁴ Open Book of Social Innovation (Murray et. al, 2010) dostępna pod adresem <https://youngfoundation.org/wp-content/uploads/2012/10/The-Open-Book-of-Social-Innovation.pdf>.

⁵ Empowering people, driving change: Social innovation in the European Union (bepa - Bureau of European policy advisers, 2011), dostępna pod adresem <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/13402/attachments/1/translations>

⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/Social_entrepreneurship

Ramy polityki	<p>Koncentracja tematyczna czwartego naboru na przedsiębiorczości społecznej wnosi wkład w realizację ogólnego celu UE dotyczącego społecznej integracji oraz celów Inicjatywy na rzecz przedsiębiorczości społecznej⁷ podjętej przez Komisję Europejską w 2011 r., która koncentruje się na ramach prawnych i finansowych dla przedsiębiorstw społecznych, jak również na większym wyeksponowaniu.</p> <p>Gospodarka społeczna i innowacja społeczna jest ważna w regionach Europy Środkowej. Ma ona potencjał, aby osoby najbardziej oddalone od rynku pracy podjęły pracę zarobkową. Pakiet dotyczący inwestycji społecznych⁸ wprowadzony przez Komisję Europejską w 2013 r. wzywa państwa członkowskie do wprowadzenia innowacji w swoim systemie opieki społecznej. Dotyczy to w szczególności określonych polityk istotnych dla wzrostu gospodarczego, w tym aktywnych polityk rynku pracy. Dowody wskazują jednak na to, że z powodu niedopasowania polityk i niedociągnięć w ich realizacji, niektóre grupy bezrobotnych pozostają bez pracy, a ich szanse na zatrudnienie jeszcze bardziej się pogarszają. W związku z tym, wsparcie dla przedsiębiorstw społecznych może pomóc w integracji tych określonych grup na rynku pracy, wypełniając lukę i uzupełniając aktywne polityki rynku pracy.</p>
Oczekiwane wyniki	<p>Poprzez stymulowanie wzajemnej wymiany i uczenia się współpraca ponadnarodowa będzie wspierać przedsiębiorczość społeczną poprzez dalsze budowanie kompetencji technologicznych i menedżerskich, a także promowanie ducha przedsiębiorczości i inicjatyw mających pozytywny wpływ na społeczeństwo. Pomoże to w zaspokojeniu potrzeb społecznych oraz w dalszej poprawie zdolności regionów do radzenia sobie z nowymi wyzwaniami, takimi jak te wynikające ze zmian demograficznych, migracji i drenażu mózgow.</p> <p>Główny przewidywany rezultat można podsumować jako: „Zwiększenie potencjału sektora publicznego i prywatnego w zakresie rozwoju umiejętności pracowników i kompetencji dotyczących przedsiębiorczości, które zostaną osiągnięte dzięki współpracy ponadnarodowej, będącej motorem innowacji gospodarczych i społecznych w regionach Europy Środkowej”.</p>

⁷ Inicjatywa na rzecz przedsiębiorczości społecznej dostępna pod adresem http://ec.europa.eu/growth/sectors/social-economy/enterprises_en.

⁸ Więcej informacji nt. Pakietu dotyczącego inwestycji społecznych dostępnych pod adresem <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=1044&newsId=1807&furtherNews=yes>.

III. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w miastach

Niniejszy temat jest związany z CS 2.1 „Rozwijanie i wdrażanie rozwiązań w celu zwiększenia efektywności energetycznej oraz wykorzystania energii odnawialnej w infrastrukturze publicznej”.

Koncentracja tematyczna	<p>Czwarty nabór tematycznie koncentruje się w obrębie CS 2.1 na termomodernizacji budynków użyteczności publicznej w miastach. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w centrach miast jest ważna z powodu jej wpływu na mieszkańców, ponieważ w wielu przypadkach budynki te mogą być przedstawiane jako budynki modelowe. Potencjał głębokiej modernizacji takich budynków nie jest jednak w pełni wykorzystany, a renowacja często okazuje się skomplikowana. W związku z tym, celem jest wzbogacenie, poprawa i wykorzystanie produktów i rezultatów opracowanych i osiągniętych w ramach projektów pierwszego i drugiego naboru w celu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zapewnienia lepszego wsparcia dla modernizacji istniejącego zasobu budowlanego w centrach miast Europy Środkowej; ▪ Wspierania tworzenia nowych i innowacyjnych modeli finansowania termomodernizacji; oraz ▪ Poprawy całej polityki oraz ram wsparcia dla termomodernizacji sektora budowlanego. <p>Jako punkt wyjścia dla czwartego naboru, zidentyfikowano pięć projektów Interreg CE mających bezpośredni i istotny wkład w ten temat. Koncentrują się one na publicznym i prywatnym sektorze budowlanym, na wprowadzaniu innowacyjnych modeli finansowania głębokiej modernizacji budynków, na wdrożeniu działań związanych z efektywnością energetyczną i energią odnawialną, aby budynki charakteryzowały się prawie zerowym zużyciem energii poprzez poradzenie sobie z zarządzaniem popytem na energię oraz na rozwijaniu metod i narzędzi w celu ułatwienia wdrożenia strategii w zakresie efektywności energetycznej oraz planów działania miast Europy Środkowej.</p>
Wyzwania	<p>Większość regionów Europy Środkowej wykazuje wysokie zużycie energii i niski poziom efektywności energetycznej budynków i infrastruktury. Łącznie są one głównymi czynnikami przyczyniającymi się do emisji gazów cieplarnianych. Efektywne wykorzystanie energii może w znacznym stopniu przyczynić się do osiągnięcia gospodarki niskoemisyjnej i przeciwdziałania zmianom klimatycznym. Pomoże również w zmniejszeniu zależności Europy Środkowej od importu surowców energetycznych, a w wielu przypadkach będzie miało pozytywne efekty dla jakości powietrza.</p> <p>Zwiększanie efektywności energetycznej i wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej (tj. infrastrukturze posiadanej przez państwo lub do użytku publicznego) jest priorytetem, biorąc pod uwagę duży potencjał oszczędności energii z paliw kopalnych. Pomoże ono także w rozpowszechnianiu podejść na inne sektory i przyniesie zwielokrotnione skutki.</p> <p>Pomimo faktu, iż niektóre regiony Europy Środkowej są dość zaawansowane pod względem technologii oszczędzania energii, istnieje potrzeba zwiększenia ogólnej zdolności sektora publicznego do wdrażania działań mających na celu zmniejszenie emisji CO₂ z infrastruktury publicznej. W szczególności, właścicielom i operatorom infrastruktury publicznej często brakuje koniecznej wiedzy fachowej (tj. metod i technologii) dotyczącej ograniczenia zużycia energii lub zastąpienia zużycia paliw kopalnych źródłami energii odnawialnej.</p>

Ramy polityki

Budynki odpowiadają za około 40% zużycia energii i 36% emisji CO₂ w UE. 30 listopada 2016 r. w ramach pakietu Czysta energia dla wszystkich Europejczyków, Komisja UE zaproponowała aktualizację Dyrektywy w sprawie charakterystyki energetycznej budynków, aby promować wykorzystanie inteligentnej technologii w budynkach, uprościć istniejące zasady oraz przyspieszyć renowację budynków.⁹ Część Dyrektywy w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (EPBD)¹⁰ wymaga od państw członkowskich EU, aby wszystkie nowe budynki charakteryzowały się niemal zerowym zużyciem energii do dnia 31 grudnia 2020 (budynki publiczne od 31 grudnia 2018). Nowa i zmieniona Dyrektywa w sprawie charakterystyki energetycznej budynków wymaga wspólnego europejskiego systemu oceniania inteligentnej gotowości budynków. Inteligentne technologie będą w dalszym ciągu promowane, na przykład poprzez wymagania dotyczące instalacji systemów automatyzacji i sterowania budynków oraz urządzeń regulujących temperaturę na poziomie pomieszczenia. Wymagania te stanowią wyzwanie w szczególności dla Europy Środkowej, ponieważ w większości miast budynki należą do obiektów (częściowo chronionych) krajowego i kulturalnego dziedzictwa, w których nie można zrealizować zbyt wielu działań w zakresie efektywności energetycznej oraz integracji systemów odnawialnych źródeł energii.

Oczekiwane wyniki

Współpraca ponadnarodowa pomoże ograniczyć różnice w zakresie know-how oraz zwiększyć potencjał sektora publicznego i podmiotów powiązanych w celu poprawy efektywności energetycznej infrastruktury publicznej. Ostatecznie zmniejszy to zużycie energii i emisję CO₂. Można to osiągnąć poprzez wzmocnienie kompetencji, jak również rozwijanie i wdrażanie strategii, metod zarządzania oraz systemów finansowania, które będą służyły za załączek wyższej efektywności energetycznej. W konsekwencji działanie to pobudzi dalsze inwestycje, takie jak renowacja i poprawa poziomu efektywności energetycznej infrastruktury publicznej. Ponadto, wykorzystanie energii odnawialnej w infrastrukturze publicznej będzie wspierane poprzez identyfikowanie potencjałów, testowanie innowacyjnych rozwiązań oraz przygotowanie inwestycji uzupełniających.

Główny przewidywany rezultat można podsumować jako: *„Zwiększenie potencjału sektora publicznego oraz podmiotów powiązanych w celu zwiększenia efektywności energetycznej oraz wykorzystania energii odnawialnej w infrastrukturze publicznej w Europie Środkowej osiągnięte poprzez współpracę ponadnarodową”*.

⁹ DYREKTYWA 2010/31/UE, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010L0031&qid=1544708005194&from=EN>

¹⁰ DYREKTYWA 2010/31/UE, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010L0031&qid=1544708076274&from=EN>

IV. Mobilność niskoemisyjna oraz jakość powietrza w miastach

Niniejszy temat wnosi wkład w realizację CS 2.3 „Poprawa zdolności związanych z planowaniem mobilności w miejskich obszarach funkcjonalnych w celu zmniejszenia emisji CO₂”.

Koncentracja tematyczna

Temat **Mobilność niskoemisyjna oraz jakość powietrza w miastach** wybrany do czwartego naboru wnosi wkład w realizację CS 2.3 i ma na celu stawienie czoła obecnym wyzwaniom poprzez wprowadzenie skutecznych środków w celu zrównoważenia negatywnych skutków procesów urbanizacji oraz rosnącego popytu na transport, co prowadzi do zwiększenia emisji gazów cieplarnianych oraz zwiększenia wpływu zmian klimatu, ale również do pogorszenia jakości powietrza w miejskich obszarach funkcjonalnych w Europie Środkowej.

Jako punkt wyjścia do wykorzystania istniejących rezultatów, zidentyfikowano osiem projektów Interreg CE mających bezpośredni i istotny wkład w ten temat i wymieniono je na końcu tego dokumentu. Zajmują się tym tematem z różnych i uzupełniających się perspektyw i celują w różne typy i specyficzne elementy mobilności niskoemisyjnej i jakości powietrza w miastach, takich jak np.:

- Inteligentne rozwiązania dla stref o niskiej emisji zanieczyszczeń oraz polityk transportu niskoemisyjnego w miejskich obszarach funkcjonalnych,
- Plany mobilności instytucjonalnej dla administracji miejskich w celu zmiany sposobu dojazdu do pracy i podróży służbowych,
- Planowanie zrównoważonego miejskiego transportu towarów,
- Zrównoważone planowanie dla inteligentnego dojazdu do pracy,
- Planowanie zintegrowanej miejskiej mobilności niskoemisyjnej oraz związane z tym budowanie potencjału,
- Planowanie mobilności niskoemisyjnej dla inteligentnej multimodalnej integracji portów lotniczych z miejskimi obszarami funkcjonalnymi,
- Środowiskowe zdolności zarządzania do radzenia sobie z epizodami poważnego zanieczyszczenia powietrza oraz
- Wspólne podejścia do zarządzania zanieczyszczeniem powietrza w regionach przygranicznych.

Wyzwania

W Europie Środkowej transport jest drugim co do wielkości sektorem zużycia energii oraz najszybciej rozwijającym się pod względem wykorzystania energii. Jej silne uzależnienie od paliw kopalnych oznacza wysoką emisję gazów cieplarnianych powodujących zmianę klimatu, jak również obniżenie jakości powietrza (np. emisja tlenków azotu, PM oraz ozonu). Z powodu istniejących tendencji urbanizacji trendy te stanowią wyzwanie zwłaszcza dla miast Europy Środkowej, gdzie zapotrzebowanie na transport stale rośnie, a negatywne skutki zewnętrzne są najbardziej widoczne.

Aby rozwiązać te problemy i osiągnąć ogólny cel zmniejszenia emisji CO₂, należy poprawić efektywność energetyczną transportu miejskiego. Jednak ze względu na znaczenie interakcji pomiędzy miastami i ich otoczeniem (np. dla osób dojeżdżających do pracy) wyzwania związane z miejską mobilnością mają być rozważane na poziomie miejskich obszarów funkcjonalnych (MOF). Zgodnie z OECD, Komisją Europejską i Eurostatem (OECD, 2012), miejski obszar funkcjonalny jest definiowany jako funkcjonalna jednostka gospodarcza, charakteryzująca się gęsto zaludnionymi „rdzeniami miejskimi” oraz „otoczeniem”, którego rynki pracy są wysoce zintegrowane z rdzeniami.

Duży potencjał zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczenia powietrza należy do sektora transportu publicznego. Jednak potencjał sektora publicznego i podmiotów powiązanych w zakresie planowania mobilności niskoemisyjnej na poziomie MOF jest nierównomiernie rozłożony w Europie Środkowej i trzeba go poprawić poprzez lepsze zarządzanie i zintegrowane podejście do planowania. Wymaga to ściślejszej pionowej i poziomej koordynacji i integracji planowania mobilności i rozwiązań między rdzeniami miejskimi a ich otoczeniem.

Ramy polityki

Europa Środkowa obejmuje wiele regionów, w których procesy urbanizacyjne generują miejskie wyzwania środowiskowe, w tym niską jakość powietrza. Dyrektywa UE w sprawie jakości powietrza¹¹ określa obecne ramy polityki dotyczące kontrolowania stężenia zanieczyszczeń powietrza w UE. Trwa ograniczenie emisji pochodzących z transportu poprzez poważne działania związane z zarządzaniem ruchem, takie jak ograniczenie korzystania z prywatnych samochodów wyposażonych w stare i przestarzałe silniki, w celu poprawy jakości powietrza w miastach. Pakiet dotyczący mobilności w miastach (2013)¹² określa istotne elementy odpowiednich ram polityki UE. Podkreśla w szczególności rolę planowania zrównoważonej mobilności miejskiej i jej integracji w szerszych strategiach rozwoju miejskiego i terytorialnego, stosowanie przepisów dotyczących inteligentnego dostępu do miast oraz potrzebę lepszej interoperacyjności rozwiązań ITS między miejskimi i okolicznymi międzymiastowymi (MOF) sieciami transportowymi. Mobilność niskoemisyjna została również uwzględniona w Europejskiej Strategii na rzecz Mobilności Niskoemisyjnej (2016)¹³, która przedstawia znaczenie rozwiązań mobilności cyfrowej, efektywnych i sprawiedliwych cen w transporcie, transport multimodalny, z naciskiem na przejście na aktywne środki podróżowania oraz infrastrukturę dla alternatywnych paliw. W szczególności oczekuje się, że miasta i obszary miejskie, które często przekraczają granice zanieczyszczenia powietrza, będą działać i uwzględniać wymogi mobilności w planowaniu przestrzennym i zachęcać do przesunięcia w kierunku środków transportu niskoemisyjnego.

¹¹ DYREKTYWA 2008/50/WE, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:02008L0050-20150918&from=EN>

¹² Więcej informacji nt. Pakietu dotyczącego mobilności w miastach dostępnych pod adresem https://ec.europa.eu/transport/themes/urban/urban_mobility/ump_en.

¹³ Europejska Strategia na rzecz Mobilności Niskoemisyjnej dostępna pod adresem https://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/themes/strategies/news/doc/2016-07-20-decarbonisation/com%282016%29501_en.pdf

Oczekiwane wyniki

Współpraca ponadregionalna może pomóc w zwiększeniu zdolności sektora publicznego oraz podmiotów powiązanych w dziedzinie planowania w zakresie mobilności niskoemisyjnej poprzez połączenie terytorialnych liderów z tymi, którzy pozostają w tyle, zwiększając w ten sposób mobilność niskoemisyjną w miejskich obszarach funkcjonalnych Europy Środkowej i zmniejszając zanieczyszczenie powietrza. Pozwoli to na rozwój i wdrożenie zintegrowanych koncepcji mobilności, ustanowienie skoordynowanych struktur zarządzania oraz rozwój innowacyjnych technologii. Promowanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie mobilności niskoemisyjnej na poziomie ponadnarodowym wesprze wysiłki podejmowane przez władze dla realizacji celu zrównoważonej mobilności i jakości powietrza.

Główny przewidywany rezultat można podsumować jako: *„Zwiększone możliwości sektora publicznego i podmiotów powiązanych w zakresie planowania mobilności niskoemisyjnej w miejskich obszarach funkcjonalnych Europy Środkowej, osiągnięte dzięki współpracy ponadnarodowej”*.

V. Dostosowanie się do zmian klimatu oraz zapobieganie zagrożeniom

Niniejszy temat wnosi wkład w realizację CS 3.1. „Poprawa zintegrowanych zdolności zarządczych w zakresie środowiska w celu ochrony oraz zrównoważonego użytkowania dziedzictwa przyrodniczego i zasobów”.

Koncentracja tematyczna

Koncentracja tematyczna w CS 3.1 dotyczy **dostosowania się do zmian klimatu oraz zapobiegania zagrożeniom**. W szczególności, wrażliwość na zmiany klimatyczne jest uważana za jedno z najpilniejszych wyzwań i kwestii związanych ze środowiskiem naturalnym w Europie Środkowej. Wynika to z coraz częstszych ulewnych deszczy powodujących szkody ekologiczne i powodzie, a także występowanie cieplejszego lata i fali upałów, które prowadzą do zwiększenia niedoboru wody, ale także erozji gleb, utraty i degradacji różnorodności biologicznej, gospodarki i zdrowia ludzkiego.

Jako punkt wyjścia dla wykorzystania rezultatów, na końcu niniejszego dokumentu zostały wymienione cztery projekty Interreg CE. Wykazują one bezpośredni wkład w niniejszy temat, podejmując wyzwania związane z dostosowaniem się do zmiany klimatu i zapobieganiem ryzyku, takie jak np.:

- Zmniejszenie ryzyka dla środowiska naturalnego spowodowanego przez ulewne deszcze,
- Zapobieganie powodziom oraz złagodzenie wpływu suszy na zasoby wodne poprzez zrównoważone gospodarowanie gruntami,
- Przystosowanie ekosystemów leśnych do skutków zmian klimatu oraz budowa środków małej retencji wodnej dla zarządzania zasobami wodnymi uniezależnionymi od zmian klimatu.

Wyzwania

Europa Środkowa posiada bogate dziedzictwo przyrodnicze, w tym ważne ekosystemy i bogatą różnorodność biologiczną. To dziedzictwo i związane z nim zasoby naturalne są bardzo cenne i należy je zachować i chronić, a w razie potrzeby odrestaurować pod względem ekologicznym. Jednocześnie dziedzictwo naturalne jest ważnym czynnikiem lokalizacyjnym, a wykorzystanie jego zasobów może służyć jako motor rozwoju gospodarczego. W rezultacie, dziedzictwo naturalne i zasoby (w tym woda, gleba, fauna i flora) podlegają licznym naciskom i konfliktom pomiędzy sposobami ich wykorzystania, np. pomiędzy ochroną środowiska a przemysłem, rolnictwem, transportem, urbanizacją czy turystyką. Dalsza presja wynika z rosnącego ryzyka zagrożeń naturalnych związanych ze skutkami zmiany klimatu. Utrata bioróżnorodności, zagrożenie dla dziedzictwa naturalnego i krajobrazów, jak również skutki zmian klimatu wywierają silny wpływ na poziomie terytorialnym (por. Agenda Terytorialna 2020).

Złożoność tych zmian wymaga zintegrowanych metod opartych o zrównoważone długofalowe wizje łączące różne polityki, sektory i poziomy administracyjne. Zatem zintegrowane zarządzanie środowiskiem oznacza kompleksowe podejście do planowania i zarządzania zasobami naturalnymi, które obejmuje cele ekologiczne, społeczne i ekonomiczne (takie jak plany gospodarowania wodami w dorzeczeniach, jakość powietrza itp.). Uwzględnia ono wzajemne relacje pomiędzy różnymi elementami oraz zawiera takie koncepcje, jak pojemność środowiska, odporność i trwałość. Możliwości takich zintegrowanych metod środowiskowych nie zostały jednak jeszcze ustanowione w sektorze publicznym ani w jednostkach powiązanych zajmujących się ochroną i zrównoważonym wykorzystaniem zasobów naturalnych. Dowodem na to jest duża liczba konfliktów związanych z użytkowaniem oraz presja wywierana na dziedzictwo naturalne i zasoby w wielu regionach Europy Środkowej.

Ramy polityki	<p>Temat dostosowania się do zmian klimatu oraz zapobiegania ryzyku wykazuje bezpośredni związek ze Strategią UE adaptacji do zmian klimatu¹⁴ oraz Agendą Terytorialną Unii Europejskiej 2020, mających na celu przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatu oraz zapobieganie zagrożeniom środowiska naturalnego oraz uodpornienie UE na zmiany klimatyczne. Co więcej, wysiłki na rzecz ograniczenia zagrożeń związanych z klęskami żywiołowymi i jednoczesnego dostosowania się do zmieniającego się klimatu są nie tylko priorytetem UE, ale także priorytetem globalnym, ponieważ są jednym z głównych celów Agendy ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju.</p>
Oczekiwane wyniki	<p>Współpraca ponadnarodowa pomoże poprawić zdolności zainteresowanych podmiotów poprzez wspieranie rozwoju i wdrożenie zintegrowanych strategii środowiskowych, narzędzi oraz poprzez wspólne testowanie rozwiązań pilotażowych. Ułatwi to większe wykorzystanie zintegrowanych koncepcji środowiskowych w sektorach publicznych i prywatnych, w tym zastosowanie innowacyjnych technologii oraz wprowadzenie zasobooszczędnych rozwiązań.</p> <p>Główny przewidywany rezultat można podsumować jako: <i>„Poprawa zintegrowanych zdolności zarządczych sektora publicznego i jednostek powiązanych w zakresie ochrony środowiska dla ochrony i zrównoważonego wykorzystania dziedzictwa naturalnego i zasobów w Europie Środkowej osiągnięta dzięki współpracy ponadnarodowej”</i>.</p>

¹⁴ Strategia UE adaptacji do zmian klimatu dostępna pod adresem https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/eu_strategy_en.pdf

VI. Zagrożone dziedzictwo kulturowe (miejsca i budynki)

Niniejszy temat wnosi wkład w realizację CS 3.2 „Poprawa zdolności do zrównoważonego użytkowania dziedzictwa kulturowego i zasobów”.

Koncentracja tematyczna

Koncentracja tematyczna czwartego naboru w CS 3.2 dotyczy **zagrożonego dziedzictwa kulturowego (miejsca i budynków)**. Jest ukierunkowana bezpośrednio na bieżące wyzwania związane z nieustannymi naciskami wynikającymi ze zmian klimatu, a w konsekwencji ze zwiększonym występowaniem zagrożeń naturalnych, a także zanieczyszczeniami powietrza i związanej z tym degradacji powierzchni zabytkowych budynków i pomników. Jest ona istotna dla Europy Środkowej ze względu na jej bogate dziedzictwo kulturowe i potrzeby związane z lepszą ochroną, rewitalizacją oraz podniesieniem wartości istniejących zagrożonych miejsc i budynków o znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego.

Jako punkt wyjścia do wykorzystania, zidentyfikowano siedem projektów Interreg CE mających bezpośredni i istotny wkład w niniejszy temat i wymieniono je na końcu tego dokumentu. Zajmują się nim z różnych i uzupełniających się perspektyw i celują w różne typy i specyficzne elementy miejsc dziedzictwa kulturowego, które są zagrożone i na które wywiera się naciski, takich jak np.:

- Zniwelowanie wpływu zmiany klimatu oraz zagrożeń naturalnych na miejsca dziedzictwa kulturowego;
- Konserwacja i zarządzanie obszarami o zabytkowej zabudowie;
- Ponowne wykorzystanie, konserwacja i nowoczesne zarządzanie zabytkowymi ruinami;
- Ochrona i waloryzacja zabytków archeologicznych o znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego;
- Rewitalizacja zabytkowych budynków poprzez programy partnerstwa publiczno-prywatnego;
- Waloryzacja porzuconych zabytkowych miejsc dzięki zakładaniu przedsiębiorstw w branży kultury i branży kreatywnej;
- Ochrona i rewitalizacja zabytkowych parków.

Wyzwania

Europa Środkowa charakteryzuje się dużą różnorodnością dziedzictwa kulturowego i zasobów pod względem zabytków, dziedzictwa w postaci dokumentów (np. archiwów i zbiorów bibliotecznych), artefaktów, tradycji, krajobrazów kulturowych, a także tradycyjnych umiejętności i wiedzy. To dziedzictwo i związane z nim zasoby stanowią ważne czynniki lokalizacyjne, które w dużym stopniu przyczyniają się do atrakcyjności terytorium Europy Środkowej. Ochrona i podniesienie wartości dziedzictwa kulturowego i zasobów oferuje duży potencjał do wzrostu gospodarczego (w tym sektor kultury i sektor kreatywny). Generują wartość i przynoszą bezpośrednie korzyści obywatelom.

Często jednak bogactwo kulturowe nie jest dobrze zwaloryzowane, a nawet zagrożone, a potencjał z nim związany nie jest wystarczająco wykorzystany z powodu braku finansowania i inwestycji, niewystarczającego zarządzania oraz umiejętności prowadzenia konserwacji, jak również braku koordynacji. Ponadto, zewnętrzne naciski z powodu konfliktów w sposobie użytkowania, niezrównoważone podejścia (np. turystyka masowa), a także te związane ze zmianą klimatu wywierają negatywny wpływ na kulturowe dziedzictwo Europy Środkowej, co przynosi niekorzystne skutki dla konkurencyjności regionów (por. Agenda Terytorialna 2020).

Istnieje zatem potrzeba doprowadzenia do właściwej równowagi między ochroną dziedzictwa kulturowego a zrównoważonym długoterminowym rozwojem społeczno-gospodarczym regionów w celu wzmocnienia ich atrakcyjności i konkurencyjności. Należy położyć nacisk na zarządzanie sprzecznymi interesami dotyczącymi sposobów użytkowania oraz na wykorzystywanie potencjału dóbr dziedzictwa kulturowego w działaniach gospodarczych, społecznych i kulturalnych.

Ramy polityki	<p>Temat zagrożonego dziedzictwa kulturowego (miejsc i budynków) jest bezpośrednio związany i połączony z Europejską Inicjatywą 7 „Zagrożone dziedzictwo”, stanowiącą część „10 Europejskich Inicjatyw” określoną przez Komisję Europejską jako działanie następcze Europejskiego Roku Dziedzictwa Kulturowego 2018.¹⁵ W tym kontekście KE również opublikowała opracowanie pt. „Ochrona dziedzictwa kulturowego w przypadku klęski żywiołowej i katastrofy spowodowanej przez człowieka”, które przedstawia skuteczne sposoby ochrony zagrożonego (zmianami klimatu, zanieczyszczeniami powietrza, powodzią, wiatrami, itp.) dziedzictwa kulturowego i toruje drogę do lepszej współpracy.¹⁶</p>
Oczekiwane wyniki	<p>Dzięki wspieraniu zintegrowanych podejść, współpraca ponadnarodowa pomoże w poprawie zdolności organizacji z sektora publicznego i prywatnego, które zajmują się ochroną i zrównoważonym wykorzystaniem zagrożonych miejsc i budynków dziedzictwa kulturowego. Przyczyni się to do lepszej koordynacji konserwacji i zarządzania dziedzictwa kulturowego dzięki zrównoważonemu rozwojowi. Opracowanie i wdrożenie strategii i polityk w zakresie ochrony i waloryzowania miejsc i budynków dziedzictwa kulturowego wesprze zrównoważony rozwój terytorialny oraz pociągnie za sobą możliwości gospodarcze i zatrudnienie na poziomie regionalnym.</p> <p>Główny przewidywany rezultat można podsumować jako: <i>„Poprawa zdolności sektora publicznego i prywatnego w zakresie zrównoważonego wykorzystania dziedzictwa kulturowego i zasobów w Europie Środkowej osiągnięta dzięki współpracy ponadnarodowej”</i>.</p>

¹⁵ Dalsze informacje nt. Inicjatywy 7 - Zagrożone dziedzictwo dostępne pod adresem https://ec.europa.eu/culture/content/heritage-risk_en

¹⁶ Ochrona dziedzictwa kulturowego w przypadku klęski żywiołowej i katastrofy spowodowanej przez człowieka, <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/8fe9ea60-4cea-11e8-be1d-01aa75ed71a1>

VII. Dostępność dla regionów peryferyjnych i granicznych do sieci/węzłów TEN-T oraz CNC

Niniejszy temat wnosi wkład w realizację CS 4.1 „Poprawa planowania i koordynacji regionalnych systemów transportu pasażerskiego dla lepszych połączeń do krajowych i europejskich sieci transportowych”.

<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Koncentracja tematyczna</p>	<p>Koncentracja tematyczna czwartego naboru w CS 4.1 to dostępność dla regionów peryferyjnych do sieci/węzłów TEN-T oraz CNC. Temat ten dotyczy bezpośrednio bieżących wyzwań w ramach regionalnych systemów transportowych i ich powiązań z ponadnarodowymi sieciami transportowymi. Jest on istotny, ponieważ w Europie Środkowej rozwój tych systemów transportowych jest dużym wyzwaniem ze względu na brak środków publicznych na inwestycje w infrastrukturę na poziomie regionalnym, skutki zmian demograficznych na obszarach o niskiej gęstości zaludnienia lub emisję gazów cieplarnianych, itp.</p> <p>Jako punkt wyjścia do wykorzystania rezultatów, zidentyfikowano sześć projektów Interreg CE mających bezpośredni i istotny wkład w niniejszy temat i wymieniono je na końcu tego dokumentu. Zajmują się nim z różnych i uzupełniających się perspektyw i celują w różne typy i specyficzne elementy dostępności regionów peryferyjnych i nadgranicznych, takie jak np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Poprawa mobilności w regionach wiejskich, dotkniętych problemami przemian demograficznych, ▪ Koncentracja na lepszym transporcie publicznym w regionach peryferyjnych i transgranicznych, ▪ Poprawa dostępności regionów peryferyjnych w całej Europie Środkowej, ▪ Poprawa dostępności wybranych regionów transgranicznych, ▪ Połączenie peryferii poprzez podwężły z siecią bazową TEN-T, ▪ Rozwój wspólnych usług w zakresie mobilności i lepiej zintegrowanego transportu regionalnego.
<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Wyzwania</p>	<p>Europa Środkowa charakteryzuje się słabą dostępnością lokalną, regionalną i transnarodową, zwłaszcza poza terenami aglomeracji i regionami wschodnimi. Systemom transportowym brakuje głównie integracji pomiędzy rodzajami transportu. Wiele regionów peryferyjnych, charakteryzujących się niską dostępnością, oraz kilka większych centrów urbanizacyjnych stają w obliczu transportu publicznego niskiej jakości i nie są wystarczająco połączone z korytarzami TEN-T oraz węzłami transportowymi. Chociaż niektóre regiony posiadają dobrze opracowane systemy planowania mobilności, w innych brak jest odpowiedniej wiedzy i potencjału.</p> <p>W odniesieniu do rozwoju i wdrożenia zintegrowanych systemów transportu pasażerskiego oraz multimodalności, regiony Europy Środkowej wykazują duże różnice oraz brak koordynacji ponadnarodowej.</p>
<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Ramy polityki</p>	<p>Korytarze sieci bazowej TEN-T¹⁷ stanowią podstawę polityki transportowej UE. Polityka TEN-T koncentruje się na dużych projektach dotyczących infrastruktury, ustanawiając podstawę dla realizacji usług, podkreślając znaczenie kluczowych węzłów oraz promując zrównoważone rozwiązania w dziedzinie transportu. Taka hierarchizacja głównych sieci i węzłów transportowych może spowodować dalsze osłabienie dostępności regionów peryferyjnych i przygranicznych, co stanowi wyzwanie w wielu regionach Europy Środkowej.</p>

¹⁷ Dalsze informacje nt. TEN-T i polityki transportowej dostępne pod adresem https://ec.europa.eu/transport/themes/infrastructure/ten-t-guidelines/transport-policy_en.

Oczekiwane wyniki

Celem współpracy ponadnarodowej jest ograniczenie istniejących dysproporcji pod względem wiedzy, jak również zwiększenie zdolności do planowania i wdrażania w dziedzinie zintegrowanych systemów transportu pasażerskiego, w których kluczowy czynnik stanowi lepsza regionalna i ponadnarodowa koordynacja pomiędzy interesariuszami. Współpraca ponadnarodowa może wzmocnić połączenia z korytarzami TEN-T z głównymi, drugorzędnymi i trzeciorzędnymi węzłami transportowymi sieci TEN-T (zgodnie z definicją zawartą w „Nowe kwestie związane polityką planowania transeuropejskich sieci transportowych i ich wdrażania”, SEC (2011) 101 wersja ostateczna). Dotyczy to zwłaszcza regionów peryferyjnych. Szczególny nacisk zostanie położony na transport publiczny oraz trwałość połączeń na poziomie regionalnym. Strategie, narzędzia oraz projekty pilotażowe przyczynią się do wdrożenia lepszych połączeń z siecią TEN-T i węzłami transportu. Ponadto, oczekiwany jest ponadnarodowy rozwój skoordynowanych koncepcji dla inteligentnej regionalnej mobilności oraz usług, który będzie wspierał standardy usług i interoperacyjność. Szczególna uwaga zostanie poświęcona usługom mobilności w interesie publicznym.

Główny przewidywany rezultat można podsumować jako: *„Poprawa i skoordynowanie zdolności sektora publicznego i jednostek powiązanych w zakresie planowania dla regionalnych systemów transportu pasażerskiego w Europie Środkowej połączonych z europejskimi sieciami transportowymi osiągnięte dzięki współpracy ponadnarodowej”.*

Lista projektów Interreg EUROPA ŚRODKOWA z pierwszego i drugiego naboru, które zostały zidentyfikowane jako punkt wyjścia do dalszego wykorzystania

Wybrany temat	Akronim projektu	Tytuł projektu	Strona internetowa projektu
Przemysł 4.0/Zaawansowana produkcja	3DCentral	3DCentral - Catalyzing Smart Engineering and Rapid Prototyping	www.interreg-central.eu/3DCentral
	AMiCE	Alliance for Advanced Manufacturing in Central Europe	www.interreg-central.eu/AMiCE
	FabLabNet	Making Central Europe more competitive by unlocking the innovation capacity of Fab Labs within an enhanced innovation ecosystem	www.interreg-central.eu/FabLabNet
	InnoPeer AVM	PEER-to-peer network of INNOvation agencies and business schools developing a novel transnational qualification programme on AdvAnced Manufacturing for the needs of Central European SME	www.interreg-central.eu/InnoPeerAVM
	KETGATE	Central European SME Gateway to Key-enabling Technology	www.interreg-central.eu/KETGATE
	NUCLEI	Network of Technology Transfer Nodes for Enhanced open Innovation in the Central Europe advanced manufacturing and processing industry	www.interreg-central.eu/NUCLEI
	SYNERGY	SYnergic Networking for innovativeness Enhancement of central european actoRs focused on hiGh-tech industry	www.interreg-central.eu/SYNERGY
	THINGS+	Introducing service innovation into product-based manufacturing companies	www.interreg-central.eu/THINGS-
	TRANS ³ Net	Increased effectiveness of transnational knowledge and technology transfer through a cross-border cooperation network of transfer promoters	www.interreg-central.eu/TRANS3Net
Przedsiębiorczość społeczna	ENTER-transfer	Advancement of the economic and social innovation through the creation of the environment enabling business succession	www.interreg-central.eu/ENTER-transfer
	INNO-WISEs	Technologies, Competences and Social Innovation for Work Integration Social Enterprises	www.interreg-central.eu/INNO-WISEs
	ROSIE	Responsible and Innovative SMEs in Central Europe	www.interreg-central.eu/ROSIE.html
	SENTINEL	Advancing and strengthening Social Enterprises to maximize their impact in the economic and social sector of Central European countries	www.interreg-central.eu/Content.Node/SENTINEL.html

Wybrany temat	Akronim projektu	Tytuł projektu	Strona internetowa projektu
	Social (i) Makers	Growing a Transnational Smart Community of Social Innovators for the Inclusive Development of Central Europe	https://www.interreg-central.eu/Content.Node/Social(i)Makers.html
Termomodernizacja budowania użyteczności publicznej w miastach	BOOSTEE-CE	Boosting energy efficiency in Central European cities through smart energy management	https://www.interreg-central.eu/Content.Node/BOOSTEE-CE.html
	eCentral	Energy Efficient Public Buildings in Central Europe	https://www.interreg-central.eu/Content.Node/eCentral.html
	ENERGY@SCHOOL	ENERGY@SCHOOL: ENERGY OPTIMIZATION AND BEHAVIOUR CHANGE INTO SCHOOLS OF CENTRAL EUROPE	https://www.interreg-central.eu/Content.Node/ENERGY@SCHOOL.html
	FEEDSCHOOLS	Financing Environment and Energy Efficiency development in Schools	https://www.interreg-central.eu/Content.Node/FEEDSCHOOLS.html
	TOGETHER	TOWards a Goal of Efficiency THrough Energy Reduction	https://www.interreg-central.eu/Content.Node/TOGETHER.html
Transport niskoemisyjny oraz jakość powietrza w miastach	AIR TRITIA	Uniform approach to the air pollution management system for functional urban areas in Tritia region	https://www.interreg-central.eu/Content.Node/AIR-TRITIA.html
	AWAIR	Environmental integrated, multilevel knowledge and approaches to counteract critical AIR pollution events, improving vulnerable citizens quality of life in Central Europe Functional Urban Areas	https://www.interreg-central.eu/Content.Node/AWAIR.html
	LAirA	Landside Airports Accessibility	https://www.interreg-central.eu/Content.Node/LAirA.html
	LOW-CARB	Capacity building for integrated low-carbon mobility planning in functional urban areas	https://www.interreg-central.eu/Content.Node/LOW-CARB.html
	MOVECIT	Engaging employers from public bodies in establishing sustainable mobility and mobility planning	https://www.interreg-central.eu/Content.Node/MOVECIT.html
	SMART COMMUTING	smart commuting	https://www.interreg-central.eu/Content.Node/SMART-COMMUTING.html
	SOLEZ	Smart Solutions supporting Low Emission Zones and other low-carbon mobility policies in EU cities	https://www.interreg-central.eu/Content.Node/SOLEZ.html
	SULPITER	Sustainable Urban Logistics Planning To Enhance Regional freight transport	https://www.interreg-central.eu/Content.Node/SULPiTER.html
Dostosowanie się do zmian klimatu oraz zapobieganie	FramWat	Framework for improving water balance and nutrient mitigation by applying small water retention measures	https://www.interreg-central.eu/Content.Node/FramWat.html

Wybrany temat	Akronim projektu	Tytuł projektu	Strona internetowa projektu
ryzyku	PROLINE-CE	Efficient Practices of Land Use Management Integrating Water Resources Protection and Non-structural Flood Mitigation Experiences	https://www.interreg-central.eu/Content.Node/PROLINE-CE.html
	RAINMAN	Integrated Heavy Rain Risk Management	https://www.interreg-central.eu/Content.Node/RAINMAN.html
	SUSTREE	Conservation and sustainable utilization of forest tree diversity in climate change	https://www.interreg-central.eu/Content.Node/SUSTREE.html
Zagrożone dziedzictwo kulturowe (miejsca i budynki)	BhENEFIT	BUILT HERITAGE, ENERGY and ENVIRONMENTAL-FRIENDLY INTEGRATED TOOLS FOR THE SUSTAINABLE MANAGEMENT OF HISTORIC URBAN AREAS	https://www.interreg-central.eu/Content.Node/BhENEFIT.html
	Forget Heritage	Innovative, replicable and sustainable Private Public Cooperation management models of the abandoned historical sites by setting up Cultural and Creative Industries.	https://www.interreg-central.eu/Content.Node/Forget-heritage.html
	HICAPS	Historical Castle Parks	https://www.interreg-central.eu/Content.Node/HICAPS.html
	Protecht2save	Risk assessment and sustainable protection of Cultural Heritage in changing environment	https://www.interreg-central.eu/Content.Node/Protecht2save.html
	RESTAURA	Revitalising Historic Buildings through Public-Private Partnership Schemes	https://www.interreg-central.eu/Content.Node/RESTAURA.html
	RUINS	Sustainable re-use, preservation and modern management of historical ruins in Central Europe - elaboration of integrated model and guidelines based on the synthesis of the best European experiences	https://www.interreg-central.eu/Content.Node/RUINS.html
	VirtualArch	Visualize to Valorize - For a better utilisation of hidden archaeological heritage in Central Europe	https://www.interreg-central.eu/Content.Node/VirtualArch.html
Dostępność dla regionów peryferyjnych i granicznych do sieci/węzłów TEN-T oraz CNC	CONNECT2CE	Improved rail connections and smart mobility in Central Europe	https://www.interreg-central.eu/Content.Node/CONNECT2CE.html
	Peripheral Access	Transnational cooperation and partnership for better public transport in peripheral and cross-border regions	https://www.interreg-central.eu/Content.Node/Peripheral-Access.html
	RUMOBIL	Rural Mobility in European Regions affected by Demographic Change	https://www.interreg-central.eu/Content.Node/rumobil.html
	SHAREPLACE	Shared mobility and Regional transport integrated PLanning for a better connected Central Europe	https://www.interreg-central.eu/Content.Node/SHAREPLACE.html
	SUBNODES	Connecting the hinterland via sub-nodes to the TEN-T core network	https://www.interreg-central.eu/Content.Node/subnodes.html

Wybrany temat	Akronim projektu	Tytuł projektu	Strona internetowa projektu
	TRANS-BORDER	TEN-T passenger transport connections to border regions	https://www.interreg-central.eu/Content.Node/TRANS-BORDERS.html